

ÉTERY

CHARAKTERISTIKA

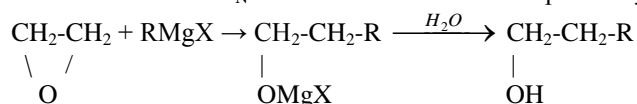
- deriváty uhlíkovodíkov, ktoré vo svojej molekule obsahujú dvojväzbovú skupinu $-O-$, na ktorú sa viažu dva uhlíkovodíkové zvyšky
- ich všeobecný vzorec je $R_1 - O - R_2$
  - $R_1 = R_2$ – **jednoduché étery**
  - $R_1 \neq R_2$ – **zmiešané étery**
- (môžeme ich odvodiť ako deriváty vody, kde sú oba atómy H nahradené uhlíkovodíkovými zvyškami)

FYZIKÁLNE VLASTNOSTI

- CH_3-O-CH_3 = dimetyléter – plyn
- ostatné vyššie étery – kvapaliny, niektoré i pevné látky
- majú svoju charakteristickú vôňu
- prchavé, horľavé
- majú nižšie teploty varu než alkoholy (netvorí vodíkové mostíky)
- s vodou sa nemiešajú
- sú to výborné nepolárne rozpúšťadlá
- so vzdušným kyslíkom tvoria veľmi explozívne peroxidy – táto reakcia je katalyzovaná slnečným žiarením, preto étery uskladňujeme v tme alebo v tmavých fľašiach

CHEMICKÉ VLASTNOSTI

- určuje ich väzba medzi C a O = je kovalentná polárna – na atóme C je δ^+ náboj a na atóme O je δ^- náboj
  - čiastkový kladný náboj atómu C sa stáva miestom pre naviazanie nukleofilného čidla
- typické reakcie éterov budú S_N = nukleofilné substitúcie – prebiehajú ťažšie ako u alkoholov

- reakciu éterov so silnými anorganickými kyselinami vznikajú rovnako ako u alkoholov alkoxoniové soli

PREHLAD A POUŽITIE

DIETYLÉTER $CH_3-CH_2-O-CH_2-CH_3$ (éter)

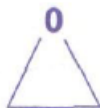
- ľahko prchavá horľavá kvapalina (horľavina I. triedy), nemieša sa s vodou
- jeho pary so vzduchom tvoria výbušnú zmes
- má veľmi nízku teplotu varu (36°C)
- používa sa ako rozpúšťadlo a extrakčné činidlo, v minulosti sa používal ako anestetikum

terc-butylmetyléter

- používa sa ako prísada do automobilového benzínu – zvyšuje jeho oktánové číslo (t.j. kvalitu)

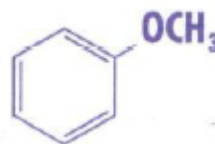
ETYLÉNOXID (OXIRÁN)

- veľmi reaktívny jedovatý plyn
- používa sa v organickej syntéze

FENYLMETYLÉTER (ANIZOL)

- príjemne voňajúca kvapalina
- používa sa na výronu voňaviek, v organickej syntéze, ako rozpúšťadlo

DIOXÁN

- jedovatá kvapalina
- používa sa ako rozpúšťadlo

